

Verkiezingsmanifest 1963 van de Partij van de Arbeid

Om de kwaliteit van het bestaan

Verkiezingsmanifest 1963 van de Partij van de Arbeid

Om de kwaliteit van het bestaan

Uitgave: Partij van de Arbeid
Tesselschadestraat 31, Amsterdam-West
januari 1963

Prijs f 0,10

Voorwoord

Het verkiezingsmanifest 1963 is vastgesteld door het 9e congres van de Partij van de Arbeid op 19 januari 1963.

Het manifest heeft een meervoudige functie;

- het vereist bezinning van de partij op het program van beginselen en op de politieke werkelijkheid van alle dag;
- het is de grondslag van de voorlichting;
- het zal een rol spelen bij de kabinetsformatie;
- het is het kompas voor de Kamerfracties bij het bepalen van de koers in de komende jaren.

Het beeld dat de Nederlandse kiezer heeft van wat er op politiek gebied speelt, is er door de politieke situatie gedurende de afgelopen vier jaren niet duidelijker op geworden.

De democratie kan slechts goed functioneren, wanneer de kiezers een helder beeld hebben van waar het in wezen om gaat.

Het verkiezingsmanifest 1963 wil de kiezer een duidelijk beeld geven van wat het democratische socialisme denkt en wil.

‘Om de kwaliteit van het bestaan’, is de titel van het manifest, waarmee de Partij van de Arbeid zich presenteert aan de kiezers.

Wij vragen daarvoor de belangstelling en de steun van de kiezers.

E. MEESTER,
Alg. secretaris-penningmeester

Verkiezingsmanifest 1963

Nieuwe, ongeken­de mo­ge­lijk­he­den tot ver­be­te­ring van de kwaliteit van ons al­ler be­staan en on­voor­stel­bare ri­si­co's van vernietiging en ondergang, dat zijn de twee beheersende kenmerken van deze tijd, van het atoomtijdperk.

In dit manifest geeft de Partij van de Arbeid de *politieke koers* aan, die naar haar overtuiging in de jaren zestig moet worden gevolgd om de positieve mogelijkheden tot het uiterste te benutten en tegelijkertijd een atoom-catastrofe te voorkomen. Niet alles wat hieronder wordt bepleit, kan in vier jaar worden verwezenlijkt. Bovendien bepaalt de internationale ontwikkeling mede, in welk tempo vooruitgang mogelijk is, maar de kiezers hebben er recht op te weten; *waar de Partij van de Arbeid heen wil*, ook na 1967. Dat wordt in dit geschrift uiteengezet.

Een politiek voor de vrede

De Partij van de Arbeid is ervan overtuigd dat het mogelijk moet zijn *een atoomoorlog te voorkomen*. De internationale spanningen moeten worden verminderd. Dat kan, wanneer een politiek voor de vrede voorrang krijgt in denken en handelen van volkeren en regeringen.

De Partij van de Arbeid spreekt zich met klem uit voor *alzijdige, gecontroleerde ontwapening*. Het einddoel moet zijn:

een ontwapende wereld, waarin de nationale legers zijn vervangen door een internationale politiemacht van de Verenigde Naties.

Nederland zal alle pogingen, die tot een wederzijdse ontwapening kunnen bijdragen, krachtig moeten steunen. Tot die pogingen rekenen wij: de spoedige afsluiting van een verdrag tot stopzetting van alle kernproeven — het tegengaan van uitbreiding van het aantal nationale atoommachten — uitsluiting van het gebruik van de 'ruimte' voor militaire doeleinden.

In eenzijdige, nationale ontwapening ziet de Partij van de Arbeid geen bijdrage tot de vrede. Deze zou het machtsevenwicht verstoren ten nadele van het westen. Juist deze positie van evenwaardige kracht is een onmisbare voorwaarde voor het welslagen van onderhandelingen over beperking of afschaffing van de bewapening. Eenzijdige, nationale ontwapening zou het gevaar van een atoombrand dichterbij brengen in plaats van dat gevaar te verminderen. Daarom is handhaving van de politieke en militaire samenwerking in het NAVO-bondgenootschap onvermijdelijk. Nederland dient daarin een evenredige bijdrage te blijven leveren, met een zodanige aanwending van de beschikbare mankracht (beroeps en dienstplichtig), dat zonder aantasting der vereiste paraatheid een vermindering der dienstplichtlasten mogelijk wordt. Effectieve controle op de doelmatige besteding van de defensieuitgaven blijft noodzakelijk.

Een echte vredespolitiek zal evenzeer aandacht hebben te schenken aan een reeks van andere punten. Daarvan is een rechtvaardige verdeling van de wereldwelvaart het meest klemmende probleem.

Armoede en achterlijkheid vormen een voedingsbodem voor overspannen nationalisme en politiek extremisme. Daarom is de strijd tegen de armoede, behalve een gebod der menselijke solidariteit, ook een bijdrage tot de wereldvrede.

De Partij van de Arbeid verlangt dat zo snel mogelijk alle organisatorische, politieke en financiële belemmeringen zullen worden opgeruimd, die een grootscheeps program van

hulpverlening aan de ontwikkelingslanden in de weg staan. Nederlands bijdrage daaraan (uit de algemene middelen) dient thans reeds op 1 % van het nationale inkomen te worden gebracht en in de naaste toekomst verder te worden opgevoerd.

Nederland zal verder in internationaal verband moeten meewerken aan maatregelen, om de positie van de ontwikkelingslanden in het internationale economische verkeer te versterken en het grote en nog toenemende welvaartsverschil tussen arme en rijke naties te overbruggen. Handelsovereenkomsten dienen de afzet van grondstoffen en agrarische produkten uit de ontwikkelingslanden tegen redelijke en stabiele prijzen te waarborgen. Industriële produkten uit deze landen moeten op de Europese markten op ruimere schaal worden toegelaten. In de internationale organen zal Nederland duidelijk partij hebben te kiezen tegen elke vorm van rassendiscriminatie en tegen overgebleven of nieuw opkomend imperialisme en kolonialisme. Naast de ontwikkelingshulp vragen om nauwgezette studie en uitwerking: een internationale rechtsorde en de tot stand bringing van veranderingen langs vreedzame weg in plaats van onder bedreiging met macht en geweld.

Nederland dient er, zowel binnen de Europese gemeenschappen als in Atlantisch verband, naar te streven om de snel groeiende Europese produktiekrachten mede dienstbaar te maken aan de verhoging van het levenspeil in Azië, Afrika en Latijns-Amerika. Toetreding als lid van Engeland en andere democratische Europese staten zou de EEG versterken en dient derhalve door Nederland te worden bevorderd. Met de economische belangen van de jonge staat Israël dient bij de voortschrijdende integratie van Europa ten volle rekening te worden gehouden.

Het democratisch karakter van de Europese gemeenschappen dient te worden verstevigd door uitbreiding van de bevoegdheden en samenvoeging van de uitvoerende organen van EEG, KSG en Euratom, alsmede door vergroting van de be-

voegdheden en rechtstreekse verkiezing van het Europese parlement. De economische integratie maakt een nauwere politieke samenwerking tussen de landen van de Europese Gemeenschappen meer en meer noodzakelijk. Een dergelijke politieke integratie mag echter de versterking van de Atlantische samenwerking op het gebied van de defensie en de buitenlandse politiek niet in de weg staan. Zij mag evenmin het proces van de economische integratie vertragen. Evenals de economische integratie vergt de politieke integratie, dat de deelnemende staten bepaalde soevereine rechten aan de Europese gemeenschappen overdragen.

Tot de politieke, militaire en economische samenwerking in Europees en Atlantisch verband dienen geen landen te worden toegelaten waar een dictatuur heerst.

Door een doelstreffende controle op kartels en andere economische machtsconcentraties zal binnen de Euromarkt het consumentenbelang moeten worden beschermd en een overwoekering van de democratische besluitvorming en controle door economische belangengroepen moeten worden belet.

Gestreefd dient te worden naar een verbetering van de betrekkingen met Indonesië.

Om de kwaliteit van het bestaan

De westerse samenleving — en met name de Euromarkt — vertoont de laatste jaren een snelle toeneming van haar produktieve krachten. Deze meeslepende ontwikkeling opent grote mogelijkheden. Zij legt ook verplichtingen op. Armoede en tekort in onze samenleving zijn meer dan ooit onaanvaardbaar. Groepen, die thans nog op de grens van het bestaansminimum leven, dienen meer van de algemene welvaartsstijging te profiteren. De snelle groei van grote inkomens en vermogens dient daarentegen te worden afgeremd. Daarnaast zal de stijgende produktie van goederen en diensten meer dan tot dusver moeten worden gericht op gemeenschapsvoorzienin-

gen, waarvan het welzijn der gehele bevolking evenzeer afhankelijk is als van de particuliere consumptiemogelijkheden. Socialistische politiek voor de komende jaren betekent het doen van een bewuste keuze in de besteding van het nationale inkomen. Produktieve krachten moeten niet verspild worden aan een dwaze overdaad van luxe consumptie-artikelen, die geen wezenlijke behoefte bevredigen, zolang er nog groepen zijn, die nauwelijks deel hebben aan de stijgende welvaart en zolang de dienstensector en de gemeenschappelijke voorzieningen in ontwikkeling ten achter blijven.

De kwaliteit van ons aller bestaan wordt in werkelijkheid niet uitsluitend en zelfs niet in de eerste plaats bepaald door een overvloedige particuliere consumptie van materiële goederen, opgejaagd door een ongeremde reclame. Voor ons gezamenlijk welzijn moeten van evenveel of van nog groter belang worden geacht: de mate van sociale rechtvaardigheid, die in onze samenleving is gerealiseerd, een stabiele economische ontwikkeling, goed-functionerende gemeenschappelijke voorzieningen, de democratische inrichting van de samenleving, gelijke kansen op ontplooiing en mogelijkheden tot het deelhebben aan de cultuur.

I. Rechtvaardiger verdeling van de welvaart

Snelle invoering van een nieuwe invaliditeits- of arbeidsongeschiktheidsverzekering;

Een normatieve uitkeringsregeling voor gehandicapten die niet onder een nieuwe invaliditeits- of arbeidsongeschiktheidsverzekering zullen vallen;

Verhoging van de AOW-uitkeringen, totdat deze een redelijk minimum-levenspeil waarborgen;

Spoedige totstandkoming van een Algemene Bijstandwet ter vervanging van de Armenwet;

Een nieuwe Pensioenwet, die een automatische verhoging van de ambtelijke pensioenen, overeenkomstig de stijging van het salarispeil, garandeert;

Een wettelijke regeling van het recht op vakantie (voor vol-

wassenen drie weken, voor jeugdigen vier weken); verdubbeling van kinderbijslag tijdens de vakantieperiode;

Een loonpolitiek waarbij de verantwoordelijkheid van de maatschappelijke organisaties tot haar recht komt en de overheid zodanige bevoegdheden behoudt, dat de loonontwikkeling geen overspanning van de conjunctuur kan veroorzaken; de aanwezige ruimte voor verbetering van arbeidsvoorwaarden dient mede te worden aangewend door bijtrekking van de laagste lonen, afschaffing van gemeenteclassificatie, gelijke beloning van gelijkwaardige arbeid en geleidelijke verdere verkorting van de arbeidstijd;

Vereenvoudiging van de sociale verzekering;

Geen discriminatie in de kinderbijslagregeling;

Vergroting van het aandeel der werknemers in de groei van het nationale vermogen, o.a. door een stelsel van verplichte winstdeling voor de werknemers;

Gedeeltelijke financiering van de sociale verzekering uit de algemene middelen en herziening van de druk der premies voor de sociale verzekering ten gunste van de lagere inkomensgroepen.

2. Gemeenschappelijke voorzieningen

Hoewel het kabinet-De Quay bij zijn optreden aankondigde dat de overheidsuitgaven zouden worden beperkt, heeft in de afgelopen jaren een aanzienlijke stijging van de overheidsuitgaven plaatsgehad. De feiten waren sterker dan de leer. Desondanks schoten tal van overheidsdiensten en -voorzieningen tekort in dienstbetoon. Alleen wanneer in de komende jaren de gemeenschapsvoorzieningen tijdig en in voldoende mate worden uitgebreid, kan de stijgende welvaart tot een kleuriger en zinvoller bestaan voor allen leiden.

Beter wonen

Opvoering van de bouwcapaciteit, waarvan een groter deel bestemd moet worden voor de woningbouw; jaarlijks dienen tenminste 50.000 woningwetwoningen te worden gebouwd;

Verbetering van de kwaliteit van de woningen;
Een huurpolitiek, die de huren houdt binnen de grenzen van de koopkracht der verdiende lonen;
Forse aanpak van krotopruiming en sanering, opvoering van het niveau der krotopruiming tot 15.000 krotten per jaar;
Bevordering van langlopende bouwplannen, het afsluiten van langlopende contracten en bevordering van de oprichting van niet-winstbeogende bouwbedrijven;
Tegengaan van de speculatie in onroerend goed;
Bevolkingsspreiding door middel van globale vestigingsbeperkende maatregelen voor concentratiegebieden, zowel binnen als buiten de randstad;

Meer ontwikkelingskansen

Vermindering van het aantal leerlingen per klasse bij kleuter-, lager- en voortgezet onderwijs, leerplicht t.m. 15 jaar;
Verplicht gedeeltelijk onderwijs in werktijd voor de 16- en 17-jarigen die geen volledig dagonderwijs genieten;
Afschaffing van schoolgeldheffing;
Wettelijke regeling van bijdragen in studiekosten naar draagkracht van de ouders of verzorgers voor voortgezet en hoger onderwijs;
Gelegenheid tot bij- en herscholing voor gehuwde vrouwen die werkzaamheden buiten het eigen gezin willen aanvaarden;
Verbetering van de paedagogische vorming van leraren;
Verruiming van de mogelijkheden tot kunstzinnige vorming;
Een actieve cultuurpolitiek, gericht op het ontplooiën van scheppende krachten;
Snelle totstandkoming van een tweede t.v.-net en van een derde radioprogramma ter vergroting van de keuzemogelijkheden van kijkers en luisteraars;
De verzorging van radio- en t.v.-uitzendingen dient voorbehouden te zijn aan organisaties en instellingen die geen winst beogen en zich laten leiden door geestelijke, culturele en maatschappelijke doelstellingen.

De overheid dient daarbij waarborgen te scheppen voor vrijheid van meningsuiting, zodat geestelijke en politieke verscheidenheid volledig tot hun recht kunnen komen;

De overheid dient de ontwikkeling op het gebied van de jeugdvorming, volksontwikkeling, lichamelijke vorming en sport niet slechts met belangstelling te volgen, maar daadwerkelijk te stimuleren;

De volksontwikkeling moet worden beschouwd als een onderdeel van opvoeding en onderwijs;

De bestaande subsidieregeling op het gebied van de jeugdvorming dient te worden uitgebreid. Een wettelijke grondslag is onontbeerlijk.

Naar veiliger verkeer

Opvoering van het tempo van wegeaanleg en wegenverbetering overeenkomstig de toenemende verkeersdruk;

Verbetering van het openbare vervoer, lokaal en interlokaal;

Onze groeiende bevolkingsdichtheid eist ook uit een oogpunt van economie voorrang voor het openbaar vervoer;

Voorzieningen ten behoeve van een grotere verkeersveiligheid en strikte toepassing van het Rijtijdenbesluit;

Spoedige verbetering van ontoereikende waterkeringen in het kader van het Deltaplan.

Zorg voor de gezondheid

Een nieuwe ziekenfondswet, welke o.a. de problemen van de vrijwillige verzekering oplost, de mede-verantwoordelijkheid van medewerkers en fondsen regelt, het aantal ziekenfondsen beperkt, een regeling voor de dekking van zgn. zware ziektekosten-risico's brengt en een betere procedure voor de vaststelling der medewerkershonoraria omvat;

Bevordering van het aanleggen van rioleringen en van centrale drinkwatervoorziening in zgn. super-onrendabele gebieden; ingrijpende maatregelen tegen de vervuiling en radioactieve besmetting van water, lucht en bodem;

Spoeidige inwerkingtreding van de Geneesmiddelenwet en herziening van de Warenwet, om gevaren voor gezondheid der consumenten afdoende te kunnen weren.

3. Versterking van de democratie

Ongelijkheden in de behandeling der burgers en onnodige vrijheidsbeperkingen dienen uit wetgeving en bestuur verwijderd te worden. Daarnaast dient de mogelijkheid te worden geschapen om de burgers zoveel mogelijk bij het bestuur te betrekken.

Democratisering van het toezicht op de grote ondernemingen door het opnemen van vertegenwoordigers uit een ruimere kring dan thans geschiedt in de raden van commissarissen, uitbreiding van publikatieplicht van ondernemingen, instelling van een Vennootschapskamer, verruiming van taken en bevoegdheden van ondernemingsraden;

Verruiming van de gelegenheid tot staatsburgerlijke vorming in alle geledingen van het onderwijs;

Het toekennen ook van passief kiesrecht aan 21-jarigen;

Een herziening van de Gemeentewet, die de gemeente grotere vrijheid geeft bij de inrichting van hun bestuur;

Wegneming uit de wet op het voortgezet onderwijs van de discriminerende bepalingen inzake de oprichting van openbare scholen;

Wettelijke waarborgen tegen bureaucratische machtsaanmatiging en tegen willekeur en machtsmisbruik van overheidsorganen;

Wetgeving en subsidiebeleid die verzuiling tegengaan in gevallen waarin levensbeschouwelijke verscheidenheid het optreden van afzonderlijke levensbeschouwelijke organisaties niet noodzakelijk maakt;

Een wettelijke regeling ter waarborging van het stakingsrecht;

Krachtige bevordering van de totstandkoming van een nieuw burgerlijk wetboek;

Een ruimhartig toelatingsbeleid ten opzichte van spijsop-
toptan-

ten en maatschappelijke Nederlanders uit Indonesië en Nieuw-Guinea en bevordering van hun maatschappelijke inpassing;

Een planmatig beleid

Met het tot stand brengen van de na te streven voorzieningen zijn vele honderden miljoenen gemoeid.

De grote taken die ons wachten, vereisen een bewust en dynamisch economisch en financieel beleid en . . . de bereidheid om een duidelijke keuze te doen. Een keuze tussen verspilling van produktieve krachten aan overdaad, luxe en nietsontziende reclame of het gebruiken van een groter deel van de produktiecapaciteit voor voorzieningen die het algemeen welzijn ten goede komen. De Partij van de Arbeid heeft deze keuze gedaan. Binnen het kader van de zich ontwikkelende Europese integratie dient een planmatig beleid te worden gevoerd. De P.v.d.A. stelt voor:

Opstelling van een economisch meerjarenplan, waarin de rangorde voor het tot stand brengen van de verschillende voorzieningen wordt vastgelegd;

Een financiële en economisch politiek, gericht op een evenwichtige economische ontwikkeling en behoud van volledige werkgelegenheid;

Een belastingheffing, afgestemd op de taken van de toekomst; invoering van een belasting op de vermogenswinsten in de privésfeer;

Verhoging van successierechten op de vererving van grote vermogens;

Betere bescherming en voorlichting van de consument;

Ten behoeve van een effectieve ruimtelijke ordening, coördinatie van de bij een groot aantal departementen berustende behartiging van bij het bodemgebruik betrokken deelbelangen;

Opstelling en uitvoering van een nationaal plan voor de recreatie;

Prijsbeheersing van landbouw-, recreatie- en bouwgronden;
Belasting van waardevermeerdering van grond;
Maatregelen tegen versnippering van landbouwbedrijven;
Structuurverbetering van bedrijven en grondgebruik; de
IJsselmeergronden dienen gemeenschapsbezit te blijven;
Versterking van de overheidsinvloed op het bedrijfsleven
o.a. door nationalisatie van het verzekeringsbedrijf;
Waarborgen voor een krachtige overheidsinvloed in de sector van de energievoorziening;
Blijvende bevordering van de ontwikkeling van het noorden des lands door extra-investeringen;
Verhoging van het aandeelpercentage van het gemeentefonds in de rijksbelastingen, zowel ter financiering van snel groeiende voorzieningen op gemeentelijk niveau als om aan de gemeentelijke zelfstandigheid reële inhoud te geven;
Bevordering en coördinatie van het sociaal en natuurwetenschappelijk speurwerk binnen en buiten de universiteiten;
Vergroting van de Nederlandse bijdrage aan de ontwikkeling van de vreedzame toepassing der kernenergie; Nederland moet blijven bijdragen in een Europese aanpak van het ruimte-onderzoek.
Bevordering door de overheid van een samenhangend energiebeleid, zowel in Europees als nationaal verband, waarbij naar een verantwoorde positie van de kolenmijnindustrie dient te worden gestreefd.

De keuze in 1963

In deze tijd worden ons lot en onze mogelijkheden als klein volk goeddeels bepaald door de internationale ontwikkeling. Toch blijft het beleid van de Nederlandse regering van groot belang.

Nederland is mede-verantwoordelijk voor beslissingen in tal van internationale organen en organisaties.

Ook Nederland is partij, overal waar atoombewapening en ontwapening, kolonialisme en rassendiscriminatie, hulp aan

onderontwikkelde landen, dictatuur en vrijheid in het geding zijn. Maar er is meer. In de strijd om het behoud van de vrede tegen een nog altijd op machtsuitbreiding gericht communisme, om de opheffing van het afschuwelijke verschil tussen de welvaart van het westen en de armoede van de grote massa's in Afrika, Azië en Latijns-Amerika, *is het niet onbelangrijk hoe het in Nederland zélf staat met de welvaartsverschillen*, met de bereidheid het particuliere belang ondergeschikt te maken aan het gemeenschappelijk welzijn. Nederland kan voor de jonge naties, die voor de keuze staan tussen dictatuur en democratie en tussen ongebreideld kapitalisme en planning, een voorbeeld en een steun zijn. De huidige economische ontwikkeling biedt grote mogelijkheden tot hervorming van onze maatschappij. De Partij van de Arbeid vraagt uw steun voor een program dat die kansen benut. Zij vraagt deze steun als volkspartij, die openstaat voor allen die dit politieke program willen steunen, ongeacht hun levens- en geloofsovertuiging en ongeacht hun maatschappelijke positie.